MALTA

QORTI CIVILI
PRIM' AWLA

ONOR. IMHALLEF
GIANNINO CARUANA DEMAJO

Seduta tas-7 ta' Novembru, 2003

Citazzjoni Numru. 1188/1996/1

Emanuel Caruana
versus
Pawlu u Anna konju[i Falzon; u l-Avukat Nives Grixti u l-Prokuratur Legali Hilda Ellul Mercer ma]tura b'dikriet tal-15 ta' Mejju 1996 kuraturi biex jirrappre\entaw lill-assenti Ivan u Lourdes konju[i Caruana

F'din il-kaw\a l-attur qieg]ed ifittex li j]assar kuntratt g]ax qieg]ed ig]id illi l-kunsens tieg]u g]al dak il-kuntratt ittie]ed bi vjolenza.
I`-`itazzjoni tg]id illi b'kuntratt tat-23 ta' Lulju 1993 fl-atti tan-Nutar Mario Bugeja l-attur kien da]al garanti *in solidum* mal-konvenut ibnu Ivan Caruana biex jag]mel tajjeb g]all-obbligazzjonijiet li kien intrabat bihom l-istess Ivan Caruana b'kuntratt ie]or tat-28 ta' Novembru 1990. L-attur kien ukoll]oloq ipoteka spe`jali fuq bi`tejn proprjetà parafernali tieg]u fl-Imqabba.

L-attur ig]id illi kien im[ieg]el jidher fuq il-kuntratt min]abba vjolenza fi\ika u morali kontra tieg]u u kontra]wej[u mill-istess Ivan Caruana. G]alhekk, il-kunsens tieg]u ma jiswiex g]ax ittie]ed bi vjolenza, tehdid u pressjoni tali li impressjonatu u be\\g]etu illi huwa nnifsu, membri tal-familja tieg]u u]wej[u jitqieg]du f'perikolu serju.

L-attur g]alhekk feta] din il-kaw\a u qieg]ed jitlob illi l-qorti:

1. tg]id illi l-kunsens tieg]u fuq il-kuntratt tat-23 ta' Lulju 1993 fl-atti tan-Nutar Mario Bugeja ttie]ed bi vjolenza u g]alhekk ma jiswiex;
2. g]alhekk t]assar l-istess kuntratt; u
3. tordna l-kan`ellament ta' l-ipoteka spe`jali fuq il-proprjetà ta' l-attur.

Qieg]ed jitlob ukoll l-ispejje\ [udizzjarji, fosthom dawk ta' ittra uffi`jali tal-25 ta' Marzu 1996.

Il-kuraturi ma]tura biex jidhru g]all-konvenuti Ivan u Lourdes Caruana wie[bu illi huma ma jafux il-fatti tal-ka\.

Il-konvenuti Pawlu u Anna Falzon ressqu dawn l-e``ezzjonijiet:

1. il-[udizzju ma hux integru g]ax mart l-attur ma hix parti fil-kaw\a;
2. l-azzjoni waqg]et bi preskrizzjoni ta' sentejn ta]t l-art. 1222 tal-Kodi`i ~ivili; u
3. ma hux minnu illi l-kunsens ta' l-attur kien vizzjat.

Fit-23 ta' Lulju 1993 kien pubblikat fl-atti tan-Nutar Mario Bugeja kuntratt li fuqu dehru l-konvenut Paul Falzon b]ala kreditur u l-konvenut Ivan Caruana b]ala debitur; deher ukoll l-attur Emanuel Caruana. Il-partijiet fissru illi l-konvenut Ivan Caruana kellu jag]ti lill-konvenut Paul Falzon sbatax-il elf lira (Lm17,000) u l-img]axijiet fuqhom. Dan id-dejn kien garantit b'ipoteka, i\da, billi l-kreditur ried garanzija o]ra, l-attur Emanuel Caruana da]al b]ala garanti *in solidum* biex jag]mel tajjeb g]ad-dejn, u]oloq favur il-kreditur ipoteka spe`jali fuq bi`tejn art fl-Imqabba.

L-attur xehed[1] illi ibnu, l-konvenut Ivan Caruana, kien iddejjen mal-konvenut l-ie]or Falzon, u l-konvenuti bdew jag]fsu lill-attur biex i]allas id-dejn t'ibnu jew jintrabat li jag]mel tajjeb g]alih. L-attur ma riedx, i\da darba minnhom Ivan mar sabu d-dar u tah kedda g]ax riedu bilfors imur g]and in-nutar. L-attur intefa' fuq is-sodda, u Ivan xe]itlu

[1] Ara l-*affidavit* ma]luf mill-attur fis-7 ta' Frar 1997, *foll.* 36 *et seqq.*

banketta, beda jg]ajjat, isabbat u jsus fuqu. Mart l-attur bdiet tibki u meta ra hekk l-attur mar g]and in-nutar flimkien ma' martu u bintu.
Meta waslu g]and in-nutar l-attur qallu li kien mar g]ax im[ieg]el bi vjolenza, u n-nutar wie[bu illi f'dak il-ka\ ma jsir xejn. Marru lura d-dar u sabu li Ivan kien wasal qabilhom, ikisser u jwerwer lil kul]add. Mart l-attur]assha]a\in, u Ivan]a lill-attur g]and in-nutar u [ieg]lu jiffirma. L-attur ig]id illi, g]alkemm iffirma, kien e``itat]afna u ma fehem xejn minn dak li kien qed ji[ri.
Wara, l-attur kemm-il darba mar g]and in-nutar biex jit]assar il-kuntratt; in-nutar kien ig]idlu li kellu jkellem lil Falzon i\da qatt ma waslet twe[iba, u n-nutar g]alhekk tah parir ikellem avukat . Kemm-il darba wkoll l-attur talab lil Ivan biex i]allas lil Falzon u hekk je]ilsu mill-inkwiet, i\da dan kollu kien g]alxejn, g]ax Ivan kien jheddu u jaqtag]lu fil-qasir.
Fi Frar ta' l-1995 Ivan telaq minn Malta. G]all-ewwel l-attur kien ja]seb illi Ivan kien telaq g]al ftit \mien u kellu ji[i lura; meta nteba] li kien telaq g]al kollox g]amel il-qalb, mar ikellem avukat u feta] din il-kaw\a. Qal li ma g]amilhiex qabel g]ax kien imwerwer minn Ivan.
Din ix-xhieda ta' l-attur kienet korroborata minn martu[2], minn uliedu Charmaine Pace[3] u Josianne Chircop[4], u minn Emanuela Pace, omm ir-ra[el ta' bintu[5].
In-nutar li quddiemu sar il-kuntratt ukoll xehed li l-attur kien qallu li ibnu kien u\a l-vjolenza mieg]u u li hu ma riedx jiffirma l-kuntratt; xehed ukoll illi fl-ewwel okka\joni l-kuntratt ma sarx, g]alkemm sar wara[6].
Il-konvenut Pawlu Falzon fix-xhieda tieg]u ried jag]ti x'tifhem li l-kuntratt sar g]ax kemm Ivan kif ukoll missieru l-attur riedu li Ivan jissellef ming]andu sabiex i]allas lill-

---

2 Ara l-*affidavit* ma]luf minn Maria Concetta Caruana fit-18 t'April 1997, *foll.* 46 *et seqq.*

3 Ara x-xhieda ta' Charmaine Pace fis-seduta tat-22 ta' Mejju 1997, *foll.* 53 *et seqq.*

4 Ara l-*affidavit* ma]luf minn Josianne Chircop fis-26 ta' Settembru 1997, *foll.* 72 *et seq.*

5 Ara l-*affidavit* ma]luf minn Emanuela Pace fis-26 ta' Settembru 1997, *foll.* 74 *et seq.*

6 Ara x-xhieda tan-Nutar Mario Bugeja fis-seduta tat-18 ta' Frar 1999, *foll.* 94 *et seqq*

kredituri kollha u jkollu kreditur wie]ed biss, *i.e.* lil Falzon stess, u l-attur ried ig]in biex dan ikun jista' jsir billi jid]ol garanti u joffri ipoteka fuq il-proprjetà tieg]u.
Jidher i\da li dan ma hux minnu; il-kuntratt stess ig]id illi d-dejn ta' Ivan ma' Falzon in]oloq fl-1990, kwa\i sentejn u nofs qabel ma sar il-kuntratt meritu tal-kaw\a tallum u Falzon ma selifx flus o]ra fuq il-kuntratt. G]alhekk ma hux minnu illi l-attur kellu l-"in`entiv" Falzon ig]id li kellu — *i.e.* li jg]in lil ibnu jissellef — biex jidher fuq il-kuntratt, g]ax id-dejn kien ilu li sar, u l-kuntratt sar biss fl-interess ta' Falzon, li ried "sigurtà addizzjonali", kif ig]id il-kuntratt stess.
Il-qorti aktar temmen li dak li [ieg]el lill-attur jidher fuq il-kuntratt ma kinitx ix-xewqa li jg]in lil ibnu jikseb self ie]or — g]ax ebda self ma ng]ata fuq il-kuntratt — i\da l-bi\a' li kellu min]abba t-tehdid u l-vjolenza tal-konvenut Ivan Caruana.
Dwar l-effett tal-vjolenza fuq il-validità ta' kuntratt, il-Kodi`i ~ivili jg]id hekk:

974. Jekk il-kunsens ikun [ie mog]ti bi \ball, jew me]ud bi vjolenza, jew b'eg]mil dolu\, ma jkunx jiswa.

977. (1) Il-vjolenza wzata kontra dak li jkun intrabat bl-obbligazzjoni hija motiv ta' nullità, ukoll jekk dik il-vjolenza tkun [iet mag]mula minn wie]ed ie]or li ma jkunx dak li favur tieg]u tkun saret l-obbligazzjoni.

978. (1) Il-kunsens jitqies me]ud bil-vjolenza meta l-vjolenza hija tali li ta]kem fuq persuna ra[onevoli u [[eg]ilha tib\a' li hija nfisha jew]wejji[ha jistg]u ji[u mqieg]da g]al xejn b'xejn f'perikolu ta']sara kbira.

(2) F'dawn il-ka\ijiet, g]andhom jitqiesu l-età, is-sess, u l-kondizzjoni tal-persuna.

979. (1) Il-vjolenza hija motiv ta' nullità tal-kuntratt, ukoll meta d-deni mhedded ikun dirett biex jolqot il-persuna jew il-]wejje[tal-mara, jew tar-ra[el, jew ta' dixxendent, jew ta' axxendent tal-parti li tikkuntratta.

Il-qorti hija sodisfatta illi l-bi\a' li l-vjolenza u t-tehdid tal-konvenut Ivan Caruana nisslu fl-attur kien bi\\ejjed biex i[ieg]el lil dan jemmen illi, jekk ma jag]milx kif riedu jag]mel Ivan, kienet sejra ssir]sara lilu, lil]wej[u, lil martu u lil uliedu l-o]ra. G]alkemm fela] g]all-ewwel jeg]leb dan il-bi\a', g]ax l-ewwel darba l-kuntratt ma sarx, fl-a]]ar l-attur ma fela]x i\jed u `eda.

Il-kunsens minnu mog]ti f'dawk i`-`irkostanzi ma jiswiex.

Il-qorti g]alhekk ti`]ad it-tielet e``ezzjoni tal-konvenut Falzon.

Il-konvenuti Falzon ressqu wkoll e``ezzjoni ta' nuqqas ta' integrità tal-[udizzju, u e``ezzjoni ta' preskrizzjoni.

L-e``ezzjoni ta' nuqqas ta' integrità tal-[udizzju ng]atat g]ax lill-konvenuti Falzon dehrilhom illi mart l-attur kellha wkoll tkun parti fil-kaw\a.

Il-kunsens li ttie]ed bi vjolenza kien il-kunsens ta' l-attur; g]alhekk l-attur g]andu interess bi\\ejjed biex jille[ittimah li jfittex li j]assar il-kuntratt li sar bis-sa]]a ta' dak il-kunsens; l-intervent ta' martu ma hux me]tie[. L-e``ezzjoni hija g]alhekk mi`]uda.

L-e``ezzjoni ta' preskrizzjoni hija mibnija fuq l-art. 1222 tal-Kodi`i ~ivili:

1222. (1) Meta l-li[i f'xi ka\ partikolari ma tistabbilixxix \mien aqsar, l-azzjoni g]ar-rexxissjoni min]abba vjolenza, \ball, eg]mil dolu\, stat ta' interdizzjoni, jew nuqqas ta' età, taqa' bil-preskrizzjoni eg]luq sentejn.

Relevanti wkoll huwa l-art. 1223(1):

1223. (1) I\-\mien tal-preskrizzjoni hawn fuq imsemmi jibda jg]odd biss, fil-ka\ ta' vjolenza, minn dak in-nhar li l-vjolenza tispi``a, … … …

Il-qorti temmen illi, sakemm Ivan Caruana kien g]adu f'Malta, l-attur kien g]adu, u kien g]ad g]andu ra[uni g]ala, jib\a' li, jekk jifta] din il-kaw\a, ir-reazzjoni ta' Ivan kienet ter[a' tkun wa]da vjolenti. G]alhekk, sakemm Ivan telaq minn Malta fi Frar ta' l-1995, l-effett tal-vjolenza kien g]adu ma spi``ax. Billi l-kaw\a nfet]et f'April ta' l-1996, anqas minn sentejn wara, l-e``ezzjoni ta' preskrizzjoni ma tistax tintlaqa'.

G]al dawn ir-ra[unijiet il-qorti taqta' l-kaw\a billi, wara li ti`]ad l-e``ezzjoni ta' preskrizzjoni u ti`]ad ukoll l-e``ezzjonijiet l-o]ra, tilqa' t-talbiet ta' l-attur: tg]id illi l-kunsens tieg]u fuq il-kuntratt tat-23 ta' Lulju 1993 fl-atti tan-Nutar Mario Bugeja ttie]ed bi vjolenza u g]alhekk ma jiswiex; t]assar il-kuntratt u tordna wkoll li tit]assar l-ipoteka fuq il-proprjetà ta' l-attur.

L-ispejje\ [udizzjarji, ukoll dawk tal-konvenuti l-o]ra, g]andu j]allashom kollha l-konvenut Ivan Caruana, billi kien dan li, bl-g]emil tieg]u,]oloq il-]tie[a li ssir din il-kaw\a.

< Sentenza Finali >

---------------------------------TMIEM---------------------------------